

la amàs e que --- m'esforçàs --- en guerres on fos --- contra aquells qui --- neguen sa valor ---», *Blanq.* (NCL. II, 52.22); junt amb altres formes flexives: «Déus *sofer* que lo món sia axí malvats / per ço que millis pusca perdonar a tots lats», *Desconhort*, v. 497 (NCL. III, 97).

En els mss. medievals la forma no sincopada *soferir* està molt estesa, però podem constatar que en part és deguda a una intrusió dels escribes, car tot i obeir en part a analogia de les formes del present, on la *e*, essent tònica, no havia de caure fonèticament (Ind. *sofir*, *sofers*, *sofer*, ells *soferen*, en l'Imp. *sofer* sing., en el Subj. *sofira* etc.; *soferre*, *soferràs*, *sofert* en altres texts) també hi contribuïa el llatí, que els escribes d'aquell temps copiaven més habitualment que el romanç: ells degueren alterar bastantes vegades la forma *sofrir* usada pels autors: p. ex. en la *Faula del Rossinyol* de Cerverí de Girona, el metre ens obliga a restituir a l'autor «qui *sofrir* se-n pogués» tot i que el ms. porta *soferir* (v. 187). En occità antic només sembla trobar-se *sofrir* (no pas *soferir*), almenys només d'aquell dóna testimonis (per cert molts) Appel en el gloss. i la gramàtica de la seva *Chrest.* (p. xxvi), junt amb les formes flexives *sofer*, *sofeira*, *soferc* etc. (*soferre* allà no, però n'hi ha alguna cita en Levy). El present *se sofer* 'se sosté, s'estreba' es manté encara en el S. XIV: «en lo pom és fortaleza de la espasa, cor en aquell se *sofer* lo mantí» en el *Libre de Mn. St. Jordi e Cavalleria* del Cerimoniós (*CoDoACA* vi, 37.8).

Extracto aquí algunes cites medievals, de formes d'interès sobretot morfològic. L'*InuLC* cita *sofferir* en les poesies de Llull (ed. Rosselló, 213), Pres. 6 *soferen* en Desclot (ed. Buchon, 79) i en *Tuglat* (98, 81), *so(f)fe<r>ràs* Fut. 2, ib., 85, 93, 99 (al costat de *soferiràs*, 85), *sofires* Subj. 2, ibid., 83; «Les bones persones soveny *sofiren* tribulacions», Boeci, 411. En docs. ross.: *soffirats* (Subj. 4) 1384, *soffre* Subj. Pres. 3 1362; *sofien* Ind. Pres. 6 1360, 1378, *sofferrà* Fut. 3 1296. *Soffiré* 'toleraré', *Decam.* vii, § 2 (390.25).

Més formes rosselloneses antigues en *VidesR*, vol. I, pp. 36, 43 (§ 54), 69. *Sufram* Subj. Pres. 4, en Guillem de Cervera (*Prov.*, 863c); *sofieren-se'n* 'se'n mantinguin' en un text de privilegis feudals de Cat., de c. 1300 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 314). *Soferria* (Déus no ~ 'no toleraria', Llull, *Gentil*, 240). Forma analògica anòmala *soffirs* Ind. Pres. 2 StVicentF (*Sermons* I, 252.12). *Soferir*, *Curial* (NCL. I, 150.17); *soferia* Ind. Impf. 3, a. 1383 (*Romerics*, *BABL* vii, 47). Subj. 3 'aguanti, sostingui': «fassats manament a la terra que no-m *sofira*, enans se fena e-m sorbesca», Llull (*L. de Contempl.*, cap. 5, *DAG*, vii, 311a); *soffert* part., a. 1307 (Finke, *Acta Ar.* I, 251).

No caldrà detenir-nos més en els matisos i la documentació del mot en la llengua moderna, aspecte ben documentat pels *DAG*. i *AlcM*. A penes cal dir que ha continuat essent mot general en tots els temps i a tots els dominis dialectals. «Adéu, germans; adéu-siau, mon pare / --- Oh mariners, el vent que me'n desterira / que 'm fa *sofrir*! / Estic malalt: mes ay! Torneu-me a terra, / que hi vull morir!», Verdaguier (*L'Emi-*

grant, v. 25). «Mare, uns ulls em fan *sofrir*, / ulls verds, alegres i bells: / ai que jo em moro per ells / i que ells es riuen de mi!», Coromines (*O. C.*, 1382).

A base del participi *sofert*, la llengua antiga i poètica creà un freqüentatiu *sofertar*, de matís patètic, del text prosaic de les *VidesR* es pot restituir un antic poema piadós prosificat: «Déus te sal, dia de festa, - que constreyns les nostres nafres! / Tramés és l'àngel, e Christ - en crou passió *sofertava*, / e Adam hi fo criat, - e 'n lo meteyx temps pecava / ---» (83r2, II, p. 344). «Metg' en lo món saber no li bastà / sentir lo mal que lo malalt *soferta*, / mas per senyals en la part descuberta / porà jutjar l'om en quin punt està», Ausiàs (xvii, 6b).

DERIV.: *Sofrença* [S. XIV].³ *Sofrent* [Llull]; *soferient*, Busa-N. *Sofrible*; *insofrible* [Lacav.]. *Sofridor*. *Sofriment* [*soferiment*: aequanimitas, patientia, tolerantia, Busa-N.]: «Quan heu passat una gran pena --- la por de trobar-s'hi un altre cop esparvera --- en el cervell es deixonden els records de tots els *sofriments* a la vegada», Coromines (*Presons Imag.* XIV, III, C. O., 910a2f.). *Sofirable*.

Superlatiu, ll. *superlativus*, derivat de *superferre* 'alçar per damunt, fer ultrapassar' [Lacav.]; *superlativament* [Lab. 1840].

Transferir [Lacav.], ll. *transferre* id.; *transferiment* [Lacav.]; *transferència*; *transferible*; *intransferible*; *transferidor*. *Translació* [Lacav.], ll. *translatio*, *-onis*; «en lo següent dia 10 --- se hi féu la *translació* del Ssm. Sagrament --- y de Maria Sma. de la Mercè desde la iglésia interina a esta nova»; «La primera *translació* de Sta. Eulàlia, verge i màrtir», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 26; *Coll. B. V.*, 199). *Translatici* [Lab. 1840]. *Translatiu*. +*Translator* com a terme de Física, equivalent del fr. *relais*, trobava a faltar Fontserè en el *DOrt*.

Translatar: per a 'traduir' fi S. XIII, *VidesR*: «cinquanta ayns e sis meses --- no fé als cor *traslatar* les Santes Escritures», 214v1 (trad. *in translatione*). La forma corrent ja a l'Edat Mitjana fou *traslladar*, i llavors més sovint amb omisió de la -s-, sigui en aquest sentit o en el de 'copiar': «En Barberia venc un misatge del cardenal qui --- atrobà un *Libre d'Amic e d'Amat* --- e *traladà* hom lo *Libre de Amic e Amat* ---», Llull (*Blanq.* II, 217.7); «mestre Galter féu el libre del Sant Grasal per --- son senyor, qu'el féu *traledar* de latí en romans», Reixac (*Questa*, 206.9). Segons Busa-Neb. s'usava no sols com a verb sinó com a infinitiu substantivat: «*tresladar* e letra en letra: vertere; *tresladar*, nom: translatio».

També, però, es va usar *translació*, ja registrat per Lacav., i el postverbal *trasllat* o bé *trallat*/*trellat*: Lacav. remet de *trasllat* a *trallat*. *Trellat* 'còpia': «Hem rebuda de present una letra de nostra molt cara muller la Reyna, ensemps ab un *trellat* d'algunes requestes e protests» carta del rei, a. 1406 (Caretà, p. 412). Igual s'usava en el P. Val. «*trellat* fet a Xàtiva» a. 1373, «*trellat* fet a Biar» a. 1415, lleigeixo en pergamins conservats a Casa la Vila de Biar (1963). Es dedicarà, però, un article especial a *TRELLAT*, al qual remet.